

Till Marie B Hagsgård Europarådet

Se svar från Marie B. Hagsgård längst ner!

Uppföljande frågor med anledning av föredragningen i KS 2021-03-17 angående minoritetslagstiftningens grundskydd.

Föredragningen spänner över komplicerade juridiska frågor och jag önskar från Härjedalspartiets sida ytterligare förklaringar och bakgrund till nedanstående frågeställningar, av vilka de fyra första utgår från de konkreta punkter som redovisades på bildföredragningens sida 34.

Punkt 1

Här infördes ett för mitt vidkommande nytt begrepp i sammanhanget. Var kan man finna lagrum som behandlar frågan och som ger grund för arrenderätt för renbete på privat mark i Härjedalen till förmån för samebyarna? Alltså de privata fastigheter som i Härjedalsdomen beskrivits som inte belastade med någon av avtal oberoende rätt till betete med ren till förmån för samebyarna. Kan i så fall denna arrenderätt ha någon juridisk påverkan på de redan ingångna civilrättsliga avtalen om betete med ren i Härjedalen - i så fall hur och på vilka grunder?

Punkt 2

Jag noterar att denna utsaga utgör en helt annan slutsats än den som Jordbruksverket och dess jurister, men även andra myndigheter gjorde efter den s k Härjedalsdomen. De fastigheter som omfattades av Härjedalsdomen var till antalet så stort och så spridda över landskapet att det därmed ansetts uppstå presumtion, d v s de fastigheter som inte ingick i domen inte heller kunde särskiljas rättsligt. Slutsatsen har därmed varit att samebyarna måste gå till domstol för att hävda nyttjanderätt för renbete.

Samebyarna försökte i rättsfallet ovan jämföra förhållanden för annat, i regionen geografiskt näraliggande område men detta avvisades av domstolen. Domen skulle alltså endast gälla för det område där den avkunnats, i detta fall Härjedalen.

Härjedalsmålet är även prövat av Europadomstolen och domen har befunnits riktig. Ruvhten Sitje sameby har dessutom prövat att få resning i Högsta domstolen i Härjedalsmålet men fått avslag med motiveringen att de framlagda bevisen inte påverkat utslaget i domen. Vill samebyarna visa på rätt till betete med ren på privata fastigheter marker i Härjedalen som inte uttryckligen omfattas av Härjedalsdomen har uppfattningen varit att de behöver gå till domstol för att kunna hävda denna rättighet. Utan att detta skett har uppfattningen varit att inte heller någon svensk myndighet kan hävda denna rätt utan att det strider mot portalparagrafen i Sveriges statsskick. Ingen myndighet skulle därmed ha rätten att ta beslut som strider mot slutsatserna i Härjedalsdomen.

Skulle det kunna vara så att de efterkommande domarna i Nordmalingsmålet och Girjasmålet får så stark vägledande verkan att det påverkar Härjedalsdomen? Jag önskar härmed närmare beskrivning och hänvisning till ev lagrum vad gäller denna utsaga i punkt 2.

Punkt 3

Kan denna utsaga tolkas som att kommunen är skyldig att främja samernas möjlighet att bedriva renskötsel på arrenderad mark?

Avtalen om bete med ren är nu tidsbegränsade civilrättsliga avtal och inga arrendeavtal. I avtalen finns även inskrivet att markägaren bör informera samebyarna om avverkningar, vägbyggen m m.

Tolkningen har varit att kommunen saknar rättslig grund för att lägga sig i avtalen och deras utformning. Kommunen följer dessa frågor och kan främja avtalsupprättande såtillvida att understödja kontakt mellan parterna. Som punkten är utformad blir den svårtolkad. Jag önskar närmare beskrivning och hänvisning till ev tillämpligt lagrum.

Punkt 4

Angående Riksintresse för rennäringen. Kommunen har under de senaste åren haft en omfattande diskussion kring hanteringen av översiktsplanen och jag ser det angeläget inför framtida tillämpningsarbete att få en kompletterande värdering och vägledning vad gäller att peka ut markanvändning renbete som riksintresse generellt, och på privat mark i synnerhet.

Sametingets utpekande av riksintresse för rennäringen har uppfattats strida mot de propositioner som sametinget själva hänvisar till, innehållande formuleringar som uttryckligen begränsar just möjligheterna för Sametinget att peka ut riksintresse rennäring på privat mark.

I Härjedalen är uppfattningen att det inte finns några renbetesmarker utanför renbetesfjällen, vilket Härjedalsdomen fastställt. Det kan därmed uppfattas som ett område där Sametinget ej heller har rätt att utpeka riksintresse för rennäringen. Sametinget agerar i denna roll såsom en myndighet. Sametinget kan därför inte på egen hand agera utanför, eller förändra, lagstiftningen. Det har därmed uppfattats som att Sametinget inte heller har möjlighet att utpeka riksintresse för rennäringen på privat mark i Härjedalen.

Kommunen har mött kritik från Mark- och miljödomstolen som 2020-11-12 upphävde beslut om detaljplan för turistisk utbyggnad vid Kappruet, Messlingen, med hänvisning till närheten till område för riksintresse för rennäring. Detta juridiska utslag skapar dels en situation när den enskilde inte har haft någon möjlighet att få själva planfrågan prövad i annan instans, dels en situation med en flytande bedömning av konsekvenserna för rennäringen av en turistisk verksamhet belägen fyra kilometer från gränsen till det utpekade riksintresseområdet.

Jag önskar en fördjupande beskrivning och klargörande av rollfördelningen kring detta med riksintresse för rennäringen samt ev hänvisning till ytterligare lagrum även i dessa frågeställningar.

Punkt 5

Under föredragningen berörs på flera sätt frågan om tillämpningen av grundskyddet i minoritetslagstiftningen. Det är bra att nu ha inlett kontakt med Europarådet för vidare vägledning och fördjupning kring detta. En aspekt i sammanhanget gäller avvägning och balans i kommunens arbete med dessa frågor. Som framgått ovan har redan dessa frågor

hanterats i domstol. Naturligtvis är det beroende av kunskaper, men man kan också se framför sig genuina intressekonflikter mellan företrädare och bl a näringsidkare, vilket kan kräva särskilda bedömningar vad gäller avvägning och balansering mellan minoritetsskyddet och övrig lagstiftning. Min fråga är om det då är rättsväsendet vi ska förlita oss på, eller om vi kan räkna med stöd, uttolkning och vägledning från Europarådet, eller om det också finns annan part att vända sig till, i den fortsatta tillämpningen och framtida utvecklingen av detta arbete inom kommunen?

Punkt 6

Under föredragningen nämndes också helt kort ett öppet perspektiv på nationella minoriteter. Detta kan vara en infallsvinkel som är av intresse för Härjedalen med tanke på områdets och folkets historik och särskilda omständigheter. Om man önskar ta upp och driva frågan om ytterligare nationell minoritetsgrupp - är det då möjligt att vända sig till Europarådet för fakta och vägledning, eller finns det annan lämplig part att vända sig till?

Ränningsvallen den 2021-04-19
Olle Larsson
Ordförande Härjedalspartiet

Svar från Marie B. Hagsgård:

*Från: Marie Hagsgård <Marie.hagsgard@kvalitetsutvecklaren.se>
Datum: 20 april 2021 10:22:27 CEST*

*Hej Olle,
Genom detta mail bekräftar jag att jag har tagit emot ett antal frågor från dej per mail efter min föreläsning i Härjedalens kommun.*

*Frågorna är komplicerade och det skulle kräva allt för mycket tid att besvara dem i skrift.
Däremot har jag erbjudit mej att besvara dem muntligt.*

Skriftliga svar går att få men då måste det ske inom ramen för min konsultverksamhet med den timkostnad som då gäller.

Vänliga hälsningar

*Marie B. Hagsgård
Kvalitetsutvecklaren AB*